

Q

M I R A D O R

Retorn als orígens i l'aventura de la fe

El retorn als orígens que presenta el pare Cebrià M. Pifarré (Barcelona, 1940) a *Literatura cristiana antiga* (Publicacions de l'Abadia de Montserrat) ha tingut al darrer any molt bona acollida. Quina en pot ser la clau? Segurament la intuïció o la convicció que recuperar els autors cristians dels primers segles (I-VI), els Pares de l'Església, ajuda a conèixer millor i a redescobrir el missatge evangèlic. Un Evangeli sense les deformacions produïdes al llarg dels segles per filosofies, teologies i polítiques diverses. Aquest retorn és vist, doncs, en clau de present però també de futur. Pifarré ho expressa al seu interlocutor: «Vostè, per a mi, ja és un company proper en l'aventura de la fe».

Aquesta obra de Pifarré ha estat molt comentada. Per exemple, per una polemista com Pilar Rahola. La periodista elogia l'aportació del teòleg i historiador que fa pocs mesos va celebrar els 50 anys de professió monàstica. «El llibre —escriu a *La Vanguardia*— pot ser llegit des de la mirada de la fe religiosa, des de la curiositat cultural o des d'ambdues perspectives, però en tots els casos resulta un llibre meravellós». I Pifarré el comenta així: «Aquest article em sembla d'una gran alçada humana i espiritual, i li n'estic agraït». Pifarré i Rahola han debatut sobre aquestes qüestions en una trobada pública a Cadaquès.

El pare Pifarré, com traïent importància a la seva obra, confessa: «El llibre és un recull senzill d'una herència, sempre actual, de saviesa cristiana. Si pot aportar un granet de confiança i de pau en la nostra cultura angoixada, doncs, Déu en sigui beneït». Justament aquest llenguatge senzill i fresc és un dels valors de *Literatura cristiana antiga*. Però n'hi ha d'altres: el seu caràcter documentat, fruit d'una llarga vida d'estudi i de pregària, el to didàctic, conseqüència d'unes converses de l'autor a Radio Estel amb la recordada Rosa Deulofeu i de les lliçons a la Facultat de Teologia de Catalunya i a l'Institut Superior de Ciències Religioses de Barcelona (ISCREB); i, encara, la voluntat de dirigir-se a creients i també a no creients interessats en el cristianisme originari.

Un company de Pifarré al monestir, Bernabé Dalmau, també ha comentat la qualitat de *Literatura cristiana antiga* tot deixant constància que l'obra acaba sense conclusió general. Pifarré diu al respecte: «Del

món dels Pares, tan divers en el temps i en l'espai, és arriscat traçar-ne unes conclusions». Però Pifarré dibuixa possibles conclusions del període inicial del cristianisme: un clima religiós i cultural que no separava teologia i santedat; la percepció unitària, gens fragmentada, del misteri de Déu, misteri fascinant de santedat i bellesa revelada en la història bíblica; la vivència litúrgica, comunitària, manifestació de la salvació en Crist, rebuda en actitud d'adoració i de lloança; la confiança en el valor i en l'art de la paraula, considerada en el seu significat essencial d'expressió, d'estímul i d'aliment del pensament i de la vida espiritual que impregna la literatura cristiana antiga (catequesis, himnes, homilies, pregàries, teologia, cartes); el caràcter eclesial de l'experiència cristiana, centrada en l'eucaristia, presidida pel bisbe, en la consciència de formar, en comunió amb totes les esglésies, una assemblea de pregària; i encara la prioritat de la persona humana, cridada al diàleg amb el Déu personal, del qual cadascú n'és imatge singular i irrepetible i, per això, està cridada a realitzar-se en comunió amb els altres, des de la llibertat, el respecte i l'amor.

Recuperar al reformador Joan Calví en èpoques de confusió

Dels orígens al segle XVI, un segle en què també es produí una voluntat de retornar als orígens i una actitud de reforma eclesial permanent. Per això, en aquest 2009, el cristianisme protestant mundial ha recuperat aquest esperit amb la celebració del 500 aniversari del naixement del gran reformador Joan Calví (1509-1564), una figura polèmica i un dels pares de la modernitat.

Ja molt jove, en 1533, Calví té una forta experiència religiosa. La seva missió és a favor d'una Església que recuperi la puresa original, l'autèntic Evangeli. Joan Calví i Martí Luter coincideixen que la fe és la plena confiança en el Crist i en la bondat de Déu, no una simple creença. Calví sosté que la veritable Església és aquella en què l'Evangeli és predicat en la seva veritat inicial. No és la de Roma.

El teòleg i historiador Evangelista Vilanova (1928-2005), que escrivia (*Historia de la teologia cristiana*) sobre el passat des del present, comenta: «Per damunt de tot, Calví volia la reforma de l'Església, retrobar la vera religió, lluitar contra els impius que es comportaven

idolàtricament en l'Església. Contraposa el regne del Papa al regne de Jesucrist. L'Escriptura es el fonament de la seva doctrina. Coneix els pares de l'Església, sobretot San Agustí [...] La seva influència en l'organització ministerial de l'Església ha transcendit l'àmbit de la confessió reformada i ha contribuït molt decisivament en les reformulacions que cal fer pel concili Vaticà II i que avui, malauradament, experimenten un franc retrocés.»

La commemoració calvinista va ser propiciada per l'Aliança Reformada Mundial. El consell pastoral de l'Església Evangèlica de Catalunya també hi participà. Aquesta Església és una de las comunitats protestants més antigues de Catalunya (1868) molt conscient dels 130 anys de presència a Catalunya en què ha suportant tota mena de situacions adverses, assetjades per una Església catòlica reaccionària i polititzada que volia mantenir la unitat religiosa d'Espanya. El franquisme fou una època nefasta per als protestants en què tingueren els seus temples tancats i el culte prohibit. A més, el 2009 ha estat l'any del LXXIII Sínode General de l'Església Evangèlica Espanyola, celebrat a Barcelona.

Al redós d'aquests esdeveniments, el pastor Enric Capó reflexiona sobre la situació religiosa, el cristianisme i l'Església Evangèlica al país. «Actualment —diu— no es fàcil d'orientar-nos en l'entrellat religiós a Catalunya. A la realitat de les religions orientals, que s'han fet presents a casa nostra, s'hi afegeix el pluralisme cristià, que s'ha agreujat amb l'arribada d'immigrants dels països americans de parla castellana i d'esglésies i grups sectaris que vénen dels EUA. El fet que aquests nous vinguts siguin molt nombrosos dóna un nou rostre al protestantisme català, que ens obliga a autodefinir-nos. No tots els que es diuen protestants tenen denominació d'origen i és preocupant que, de mica en mica, i pel seu pes demogràfic, pel seu “evangelisme” agressiu, vagin ocupant el lloc de les esglésies tradicionals».

El pastor Capó afegeix: «Manifestacions que s'han produït a favor de la família i concentracions per pregar per Espanya, han tingut el seu origen en aquests grups d'esglésies, més o menys recolzades o tolerades, per les esglésies i institucions de sempre, algunes de les quals també han sofert un procés de canvi cap al fonamentalisme re-

ligiós, influïdes per la dreta religiosa nord-americana. La Ferede (Federació d'Entitats Religioses Evangèliques d'Espanya) no ens és en aquest cas d'ajuda, ja que ens agrupa a tots i, per la seva pròpia normativa, està limitada al manteniment de les relacions amb l'Estat i la promoció de la llibertat religiosa».

Entre cristiandat i diàspora encara

Dels temps inicials i el segle XVI al segle XXI. El cristianisme es mou des de fa molt de temps entre la cristiandat i la diàspora. És una tensió entre grups de l'Església. És una dialèctica al cor mateix de cada creient. Quin cristianisme sintonitza més amb l'original?

Cristiandat i diàspora configuren la seva pròpia teologia i política. Què passa amb el Vaticà, per exemple? Comentant-ho, el teòleg i jesuïta José Ignacio González Faus explica: «Els estats pontificis eren en realitat un Vaticà elevat a l'enèsima potència perquè ampliaven molt el poder temporal del Papa. Potser seria millor dir que l'Església (amb bisbes i papa, etc.) va viure durant 800 anys sense cap estat i sense que els successors de Pere fossin caps d'estat. Després va viure més de mil anys amb uns estats de la dimensió de mitja Itàlia. I després amb aquest Vaticà que es minúscul però que segueix essent estat».

Estat vaticà, secretaria d'estat, nuncis diplomàtics, cúria romana. Són organismes propis de cristiandat? Tenen sentit en situació de diàspora? El cardenal Carlo Maria Martini manifesta al diari *La Repubblica*: «Hi ha una fase en què encara hi havia el poder temporal i el Papa era quasi un sobirà. Però, gràcies a Déu, aquest poder va acabar i no pot ser restaurat. Existeix una estructura diplomàtica de la Santa Seu però, al cap i a la fi, està formada per sacerdots que tenen per finalitat última donar testimoni de l'anunci de l'Evangelí i del seu contingut profètic. Aquesta estructura diplomàtica em sembla excessivament redundat i s'endu molta energia de l'Església. No sempre ha estat així. Durant molts segles a la història de l'Església aquesta estructura ni tan sols existia i en el futur podria reduir-se en gran mesura o fins i tot ser desmantellada. El deure de l'Església es donar testimoni de la paraula de Déu, del Verb encarnat, del món dels justos que vindrà. Tota la resta és secundari».

I de Roma a Hispània, en llenguatge de Pau. El cardenal Antonio Maria Rouco va presidir el passat 21 de juny al Cerro de los Ángeles la «Renovación de la solemnísimas Consagración de España al Sagrado Corazón de Jesús». La homilia acabà amb aquestes paraules: «La renovada consagración de España al Santísimo Corazón no cuajarà en frutos abundantes de vida y testimonio del amor cristiano sin sacerdotes santos: España, la España de hoy, necesita muchos y santos sacerdotes según el corazón de Cristo». Rouco utilitza en aquesta homilia 17 vegades els noms de Jesucrist i Déu, i 15 vegades els noms d'Espanya, poble espanyol y pàtria.

I del Cerro de los Ángeles a Toledo. El marista Lluís Serra Llanzana, secretari general de Unió de Religiosos de Catalunya, explica la seva experiència del Corpus a Toledo a *Catalunya Cristiana*. Escriu: «Em vaig sentir immers en un ambient de cristiandat. Com si la religió fos l'eix al voltant del qual gira tota la vida de la ciutat [...] La custòdia va rebre l'homenatge de l'himne d'Espanya, interpretat per la banda de musica de l'Acadèmia d'Infanteria [...] En canvi, el cristianisme que visc, per l'entorn social en què em bellugo, apunta mes a una presencia de diàspora».

Una altra aportació destacada es la del claretia Pere Codina. El gener del 2008 va elaborar el informe *De la cristiandat a la diàspora*, plenament vigent avui. Codina recull les explicacions «d'algunes veus profètiques que intuïen allò que estava a punt d'arribar i que ara ja tenim aquí». Ho intuïen Emmanuel Mounier, Karl Rahner, Joseph Ratzinger, Edward Schillebeeckx. El text més antic, del 1947, es el de Mounier. Hi ha textos d'autors que ja parlen d'aquesta realitat. Són del cardenal Roger Echegaray, del llavors cardenal Joseph Ratzinger, dels bisbes de França, de J. J. Tillard, de Juan de D. Martín Velasco, dels bisbes bascos, del cardenal Carlo Maria Martini, del cardenal Godfried Dannels...

«Seria ingenu pensar —diu Codina— que el pas de la cristiandat a la diàspora s'hagi realitzat durant aquest període de temps. Uns canvis d'aquesta magnitud i d'aquest calat (afecten els esquemes mentals latents) són canvis molt lents, normalment seculars i sovint multiseculars». Codina ha donat un nou pas en aquesta línia. Ha endegat el

bloc *Els nous veïns de Diognet* (perecodinamas.blogspot.com). El seu desig és que aquest espai virtual sigui «un taller de vida, on tots plegats poguéssim aprendre a ser cristians en una societat post-constantiniana, on poguéssim experimentar que una Església que es va despullant de la cristiandat, no ha de ser pas una Església sense caliu, sense esperit i menys encara sense Esperit! Voldria que aquest espai-taller ajudés a “deconstruir” tanta rêmora de cristiandat que portem al damunt i alhora ens ajudi a construir l’Església-constructora del Regne».

DES DE ROMA

Míriam Díez i Bosch

L’Escola Ratzinger

Ara són professors i teòlegs, però de joves havien estat alumnes del Papa. Era l’època en què Joseph Ratzinger ensenyava a Regensburg (Ratisbona), un lloc que ha quedat esquitxat per la polèmica amb el món musulmà. L’exclusiu cercle d’exalumnes de Benet XVI s’han tornat a citar aquest estiu a Castelgandolfo, enguany sota l’epígraf «La missió en perspectiva ecumènica». La trobada, a porta tancada, ha concentrat també alguns protestants, com Peter Beyerhaus, que havia estat professor de Teologia Ecumènica a la Universitat de Tubinga, o Heinz Bürkle, que abans d’abraçar el catolicisme havia estat teòleg evangèlic.

A l’encontre no hi ha faltat el cardenal Christoph Schönborn, arquebisbe de Viena i un dels homes forts de l’entorn Ratzinger, ni tampoc el bisbe auxiliar d’Hamburg, Hans-Joschen Jaschke. Religioses i religiosos han compartit aula amb el Papa, el cardenal, juntament amb molts professors universitaris i algun rector de parròquia. El 2005 el tema que els unia era l’islam, l’any passat la relació entre el Jesús històric i els Evangelis, i el significat salvífic de la Passió.

L’any del sacerdocí clourà amb un macrocongrés a Roma

Reforçar l’autoestima sacerdotal i cloure l’any dedicat al sacerdocí són els objectius d’un gran congrés que Roma ha organitzat del 9 al 11 de juny de 2010. Hi haurà testimonis sacerdotals, pregàries, confessió, adoració, tallers, música i una missa presidida pel Papa. La

Congregació pel Clergat l'ha estat impulsant i ha decidit que digui el lema de «Fidelitat de Crist, fidelitat del sacerdot».

La basílica papal de Sant Pau Extramurs acollirà la primera de les sessions, dedicada a la conversió i a la missió. El Papa, que en els seus missatges fa constantment referència a la «instituable» tasca del sacerdot, ha volgut aquest Any Sacerdotal, en memòria del Cura d'Ars, per contribuir a promoure el compromís de «renovació interior de tots els sacerdots» per tal que el seu testimoni al món sigui més «intens» i «incisiu». El Papa també ha dedicat al sacerdot la seva aportació a la «Jornada Mundial de les Comunicacions Socials». Concretament l'ha dedicada al sacerdot i al món digital.

Obama designa un teòleg hispà com a ambaixador al Vaticà

Després de l'ambaixadora Mary Ann Glendon, professora de Dret de Harvard, no s'esperava un successor com Miguel Díaz. El nou representant de l'administració Obama a la Santa Seu és un teòleg hispà, el primer que ocupa un lloc com el d'ambaixador dels EUA. Ja ha desembarcat a la ciutat amb la seva dona, també teòloga i professora, i els seus quatre fills. El flamant i jove nou ambaixador ja està rebent consells. El conegut escriptor Georges Weigel li ha dit, a través d'una carta que s'ha fet pública a diferents mitjans dels Estats Units, que no es deixi «pressionar» per qui vulgui «sotmetre» el Vaticà i unificar l'ambaixada amb la que té el país davant d'Itàlia. A la Santa Seu no li agrada que el representant davant d'Itàlia sigui el mateix que davant de la Santa Seu, i de fet, s'evita que així sigui. Però des de fa anys, amb l'obsessió per la seguretat que ha envaït els EUA des de l'11-S, l'alarma antiterrorista ha augmentat. És per això que alguns comentaristes preferirien que les dues ambaixades coexistissin, ni que fos físicament en un mateix recinte, tot i que amb dos ambaixadors (com el cas de Gran Bretanya). Per ara Miguel Díaz no els escolta i continua feliç a la seva ambaixada, al deliciós turó de l'Aventino, amb vistes al Circ Màxim. No es preveu cap trasllat, per ara, cap a la famosa Via Veneto, on hi ha l'edifici de l'ambaixada dels EUA davant d'Itàlia. Miguel Díaz es troba amb una ambaixada molt activa en l'organització d'actes en contra del tràfic d'éssers humans i en temes de bioètica.

El Boffo-Gate

El director del diari dels bisbes italians *Avvenire*, Dino Boffo, ha dimittit arran d'escàndols d'índole sexual que han fins i tot provocat una trucada del Papa, per saber què passa, al president Angelo Bagnasco, el cardenal que està al capdavant de la Conferència Episcopal Italiana. Mentre les aigües encara baixen tèrboles en aquest afer, el que resulta clar és que criticar el govern Berlusconi passa factura. Boffo havia acusat, durant tot l'estiu, les excentricitats d'Il Cavaliere. Fins que un bon dia, el diari *Il Giornale*, afí al primer ministre italià, va dir que prou, i va començar a criticar a Boffo. Les acusacions a Boffo no eren menors: la principal era la d'haver arribat a un acord —no queda clar si lícitament— per tal que les acusacions no arribessin a la llum pública en un cas que ja era als tribunals i en què un presumpte cas d'homosexualitat feia de fons. Boffo, laic, era l'home de confiança del cardenal Ruini. No només dirigia el diari sinó també Sat 2000 i Radio in Blu, el potent aparell mediàtic de l'episcopat italià. El cas, obert, s'ha anomenat el «Boffo-Gate», en referència al Watergate. Aquí però no ha caigut un president com Nixon, sinó un director —molt rellevant, això sí— de diari.

El nou nunci a l'Estat Espanyol i Andorra, un italià

Renzo Fratini. És ell el nou nunci apostòlic a l'Estat Espanyol i a Andorra, i Observador Permanent de la Santa Seu davant de l'Organització Mundial del Turisme (OMT). L'arquebisbe titular de Botriana era fins ara l'ambaixador papal a Nigèria. Substitueix l'arquebisbe portugués Manuel Monteiro de Castro, que s'installa a Roma a treballar amb el cardenal Giovanni Battista Re. Alguns l'enyoraran, especialment pel seu aire conciliador en temps no sempre balsàmics entre l'administració i els bisbes.

El nou nunci no prové de la tradicional pedrera diplomàtica genovesa, sinó de la diòcesi de Macerata. Va néixer el 25 d'abril de 1944 a Urbisaglia. És doctor en Dret Canònic i ha estat a les nunciaturs de Japó, Nigèria, Etiòpia, Grècia, Equador, Jerusalem i Palestina, i França. Ha estat també a Indonèsia i Pakistan. Ben format en la diversitat, doncs, cal desitjar que s'endinsi ràpidament en la complexitat del nou terreny que li ha estat confiat.